

BIERUM – SINT SEBASTIAANKERK

Een stoere en markante kerk op een prachtig punt in het dorp. De aandacht wordt getrokken door de enorme steunbeer die de toren overeind moet houden. Het romaanse karakter van deze zaalkerk is goed zichtbaar aan de zuidkant. De kerk is gebouwd in het tweede kwart van de 13e eeuw. Elke travee heeft in de lange gevels een hoog geplaatst rondboogvenster met kraalprofilering. Daarboven zit, onder de uitgemetselde daklijst, een rondboogfries waarvan het westelijke deel beduidend lager zit dan de rest. Waarom deze lager zit is onduidelijk. De zuidzijde heeft lisenen die de traveeën markeren. Opvallend zijn de twee niet parallel lopende lisenen tussen schip en koor: er zit een knik tussen 't schip en het later gebouwde koor.

De ongelede toren vormt met het westelijk deel van de kerk een 'gereduceerd westwerk': dat wil zeggen dat de toren aan de westzijde van de kerk is ingebouwd tussen twee zijbeuken, met meerdere ruimten boven elkaar die naar het schip toe geopend zijn. Westwerken komen in onze regio zelden voor. De benedenruimte van de westbouw inclusief de open zijruimten (cachot?) is overwelfd. Via een trap in de noordmuur kan de eveneens overwelfde kapel worden bereikt. Oorspronkelijk stond deze ruimte in open verbinding met de kerk, maar vanwege het orgel is de achterliggende boog dichtgezet. Dit is waarschijnlijk het oudste gedeelte van de kerk. De zware steunboog is vermoedelijk in de 15e of 16e eeuw aangebracht. In de 14e eeuw werd het halfronde koor vervangen door een driezijdig gesloten gotisch koor met lancetvensters en versneden steunberen. Binnen zijn nog de aanzetten te zien van de oorspronkelijke koorsluiting. De ruimte is, typerend voor het laatromaans, gedekt met meloenvormige koepelgewelven. De gewelfkoepels rusten via gordel- en muraalbogen op wandpijlers. Elke gewelfkoepel heeft decoratieve ribben die in de top rozetten vormen: deze ribben verdelen de gewelven in velden; deze zijn gedecoreerd met baksteenmotieven.

Na de bouw van het koor in de 14e eeuw heeft men figuratieve schilderingen aangebracht: het oostelijke schipgewelf vertoont rechts Sebastiaan met in zijn hand één der pijlen waarmee hij werd doorboord. Links zien we de afbeelding van Gregorius de Grote óf Fabianus (bronnen vermelden beide):

Beiden zijn paus geweest en worden afgebeeld met de pauselijke tiara. Het kruis op de afbeelding is het 'herkruiste kruis': de 4 kruisen symboliseren de vier hoeken der aarde en de verspreiding van het Evangelie aan de wereld (Handelingen 1:8). Dit kruis, soms verwisseld met het 'Jeruzalemkruis', zien we vaker bij afbeeldingen van Fabianus; Gregorius wordt meestal afgebeeld met het patriarchale of pauselijke kruis. Het boek komen we bij beide tegen. Gregorius wordt vaak vergezeld door een duif. En: Fabianus' lichaam kwam terecht in de basiliek van S. Sebastiaan te Rome. Ze delen daarom dezelfde feestdag, ze worden in één adem genoemd en vaak samen afgebeeld. Conclusie: waarschijnlijk is dit Fabianus.

In het koorgewelf (beginnend aan de noordzijde) zien we de kroning van Maria door de verheerlijkte Christus. Daarna de H. Catharina met het rad. In het midden zien we Christus op zijn troon omgeven door de symbolen van de vier Evangelisten. Rechts daarvan een afbeelding van Maria met het Christuskind, dat de scepter vasthoudt.

In de noordelijke koormuur zit een open sacramentshuisje; het ronde gat in de muur kan bedoeld zijn als kijkgat voor de gelovigen buiten, of om de hostie zichtbaar te maken voor kijkers binnen. Laag bij de grond bevinden zich links en rechts van de kansel twee wasbekkens (piscina's). In het koor staat een zandstenen doopvont van het Bentheimer type, afkomstig uit de afgebroken kapel van Toornwerd.

Aan de noordwand hangt een laatbarok rouwbord van onbescheiden afmetingen voor Warmolt baron van Maneil (1765?). De eikenhouten kansel is midden 17e-eeuw. De kansel wordt gedragen door een

mannenfiguur, een zogenaamde *atlant*. De kuip is voorzien van Ionische hoekzuiltjes en versierd met fraai snijwerk. In het koor staat een tweetal dubbele eiken herenbanken uit de late 18e eeuw voor de bewoners van de Luingaborg. In het koor zien we ook enkele zerken uit de 17e eeuw.

Het balustradeorgel werd gebouwd door F.C. Schnitger en H.H. Freytag in het jaar 1792, in opdracht van de collatoren baron C. van Maneil en echtgenote J.P. Alberda van Bloemersma. Hun wapens prijken op de onderkas. Het instrument is in ere hersteld door Mense Ruiters in 1953; in 1982 voerde hetzelfde bedrijf reparaties uit.